



# Informatyzacja postępowania egzekucyjnego jako pole doświadczalne ustawodawcy na przykładzie procesu wymiany informacji między stronami postępowania a komornikiem sądowym

Jakub Bródka | Uniwersytet Gdański  
ORCID: 0000-0002-1504-5119

## Streszczenie

**Słowa kluczowe:**  
egzekucja sądowa,  
komornik sądowy,  
informatyzacja,  
wierzyciel

Informatyzacja wymiaru sprawiedliwości w dobie społeczeństwa informacyjnego staje się coraz bardziej konieczna, ale i problematyczna ze względu na różnego rodzaju przeciwności o charakterze technologicznym, jak i pozatechnologicznym. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie postępowania egzekucyjnego jako procesu, który może stać się fundamentem dalszego etapu informatyzacji wymiaru sprawiedliwości w szerokim znaczeniu. Analiza obejmuje zarówno stan informatyzacji egzekucji w obecnych regulacjach prawnych, jak i swoiste zalety postępowania egzekucyjnego na tle innych postępowań, które mogłyby ułatwić stworzenie odpowiednich systemów teleinformatycznych w przyszłości. Znajdują się wśród nich te odnoszące się bezpośrednio do aktualnych regulacji prawnoprocesowych, systemu finansowania egzekucji sądowej, jak i wynikające z pozycji komornika sądowego w stosunku do stron postępowania. Wskazano także ograniczenia utrudniające przeprowadzenie zmian ze względu na charakter postępowania egzekucyjnego oraz wynikające z ogólnych trudności w informatyzacji postępowań sądowych.

## Computerisation of enforcement proceedings as test field for the legislator by the example of process of exchanging information between parties of the proceeding and bailiff (Summary)

**Keywords:**  
executory  
proceeding, bailiff,  
implementation  
of IT solutions,  
creditor

The computerisation of the judiciary in the age of the information society is becoming increasingly necessary, but also problematic due to various technological and non-technological obstacles. The purpose of this Article is to present enforcement proceedings as a process that may become the foundation for a further stage of the computerisation of judiciary in a broad sense. The analysis includes both the state of computerisation of the enforcement proceedings under the current legal regulations and the specific qualities of the enforcement proceedings compared to other proceedings, which could facilitate the development of appropriate ICT systems in the future. These include those

relating directly to the current legal and procedural regulations and the system of financing judicial enforcement, as well as those resulting from the position of the judicial enforcement officer in relation to the parties to the proceedings. Furthermore, the limitations which make it difficult to implement the changes due to the nature of the enforcement proceedings and due to the general difficulties in the computerisation of court proceedings have been pointed out.

## Wstęp

W dobie społeczeństwa informacyjnego, gdzie do przepływu wiadomości między jednostkami dochodzi coraz częściej, potrzeba sprawnego i łatwego w dostępie postępowania sądowego staje się coraz ważniejsza. Ma to wielowymiarowe znaczenie. Zyskują nie tylko strony procesu, przez skrócenie czasu trwania rozpatrywania ich spraw, ale także sądy i administracja sądowa, dzięki zmniejszeniu zaangażowania osobowego i materiałowego. Należy też mieć na uwadze pełniejszy stopień realizacji sprawiedliwości proceduralnej przez wyeliminowanie sytuacji, gdy orzeczenie sądowe korzystne w swej sentencji traci znaczenie ze względu na czas trwania postępowania. Takie sytuacje w sposób radykalny wpływają na społeczne postrzeganie wymiaru sprawiedliwości i stwarzają pole do zdobycia popularności przez różnego rodzaju populistyczne postulaty dotyczące sądownictwa. Pokazuje to, jak ważnym zagadnieniem jest informatyzacja postępowania sądowego służąca usprawnieniu działania sądów i organów pomocniczych wymiaru sprawiedliwości. Pozostaje to także widoczne w działalności legislacyjnej ustawodawcy, który w różnego rodzaju aktach prawnych reguluje zagadnienia związane z doręczeniami, obiegiem dokumentów w formie elektronicznej oraz dokonywaniem czynności procesowych i ich utrwalaniem w formie wideo i audio<sup>1</sup>. Tym większe ma to znaczenie w postępowaniu egzekucyjnym, gdzie efektywność, szybkość i sprawność odgrywają naczelną rolę, gdyż ich zachowanie pozwala w pełniejszy sposób zrealizować normy prawa cywilnego, nadając im realną siłę i znaczenie. Stąd na znaczeniu zyskuje zagadnienie informatyzacji systemu egzekucji sądowej, która może stać się polem doświadczalnym w dalszym procesie implementacji nowych technologii w wymiarze sprawiedliwości w znaczeniu szerokim ze względu na swoiste cechy tego postępowania oraz pozycję ustrojową komornika sądowego. Głównym przedmiotem analizy będzie zagadnienie elektronicznej wymiany danych na linii komornik sądowy – strony postępowania egzekucyjnego, które z racji na swój obecny kształt pozwala uznać, że egzekucja

<sup>1</sup> Za przykłady mogą posłużyć: art. 131<sup>1</sup> i nast. ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1550 z późn. zm.), art. 39 i nast. ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 775 z późn. zm.), regulujące doręczenia pism drogą elektroniczną, oraz art. 147 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 37 z późn. zm.) dotyczący utrwalania czynności za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk lub obraz. Szczegółowe regulacje w zakresie doręczeń elektronicznych zawarto także w ustawie z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 285 z późn. zm.).

sądowa powinna być kolejnym etapem informatyzacji postępowania cywilnego i posłużyć do oceny skuteczności podjętych działań legislacyjnych. W podjętych rozważaniach autor opiera się na aktualnych uregulowaniach prawnych z zakresu procesu cywilnego, poglądach doktryny, a także praktyki wykonywania zawodu komornika sądowego (szczególnie w zakresie wskazania i analizy narzędzi elektronicznej wymiany danych).

## Stan informatyzacji postępowania cywilnego

W art. 125 § 2<sup>1</sup> ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (dalej k.p.c.), mającym fundamentalne znaczenie dla procesu cywilnego, ustawodawca uregulował możliwość wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Zatem dopuszczalność składania pism tą drogą zależy od tego, czy przepis szczególny tak stanowi albo czy wybrano taki sposób wnoszenia pism procesowych. Kodeks postępowania cywilnego oraz przepisy wykonawcze (zob. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 października 2015 r. w sprawie trybu i sposobu dokonywania doręczeń elektronicznych) wskazują także w pozostałych normach wymogi co do składanych pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Należą do nich: opatrzenie każdego wnoszonego pisma kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym (art. 126 § 5 k.p.c.) czy format (PDF, XML) elektronicznie poświadczonego odpisu pisma, pełnomocnictwa lub dokumentu. Oprócz odmiennych wymogów formalnych kodeks formułuje także odmienne wymagania w zakresie wnoszenia opłat. Zgodnie z art. 130 § 1 k.p.c. wniesienie pisma drogą „tradycyjną” bez wymaganej opłaty obliguje przewodniczącego do wezwania do uiszczenia opłaty od pisma w terminie tygodniowym pod rygorem zwrotu pisma, które nie będzie wywoływać żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego do sądu (art. 130 § 2 k.p.c.). W przypadku pisma nieopłaconego wniesionego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego przewodniczący nie wzywa do uiszczenia opłaty od pisma, ale jedynie zawiadamia o bezskuteczności czynności. Ustawodawca przez to surowiej traktuje braki fiskalne w przypadku pism wnoszonych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego od tych wnoszonych drogą tradycyjną. Oprócz wnoszenia pism elektronicznie korzystanie z systemu teleinformatycznego powoduje, że sąd dokonuje doręczeń także za pośrednictwem tegoż systemu (art. 131<sup>1</sup> § 1 k.p.c.). Pozostaje to spójne z definicją legalną systemu teleinformatycznego zawartą w art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Zgodnie z nią jest to zespół współpracujących ze sobą urządzeń informatycznych i oprogramowania, zapewniający przetwarzanie i przechowywanie, a także wysyłanie i odbieranie danych poprzez sieci telekomunikacyjne za pomocą właściwego dla danego rodzaju sieci telekomunikacyjnego urządzenia końcowego w rozumieniu ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne. Po pierwsze, należy położyć nacisk w tej definicji na dwukierunkowość systemu teleinformatycznego, czyli zapewnienie

wysyłania i odbierania danych. Stąd nie można za taki system uznać Portalu Informacyjnego Sądów Powszechnych (odmiennie Kotecka-Kral 2021: 212–213), który służy wyłącznie do udostępnienia informacji o toczącej się sprawie sądowej oraz jako miejsce dokonywania doręczeń dla profesjonalnych pełnomocników (zob. art. 15 z.zs<sup>9</sup> ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych). Po drugie, aby uznać konkretny system przetwarzający dane za system teleinformatyczny, musi on obsługiwać konkretny rodzaj postępowania sądowego, a nie być ogólną platformą kontaktu z różnego rodzaju instytucjami publicznymi, w tym z sądami. Stąd ani ePUAP<sup>2</sup>, ani droga mailowa nie są ścieżkami kontaktowania się z sądami w celu składania pism procesowych, a za takowe należy uznać systemy obsługujące elektroniczne postępowanie upominawcze czy postępowania rejestrowe (postanowienie SN z 29.03.2023 r., III CZ 427/22, OSNC 2023, nr 9, poz. 93).

Informatyzacja postępowania cywilnego jest procesem polegającym na wykorzystaniu nowoczesnych metod i narzędzi informacyjno-komunikacyjnych do pracy w jednostce administracji publicznej (Adamus-Kowalska 2021: 65). Jak wskazuje Ewa Kuzionko-Ochrymiuk (2018: 4–5), jeden z czterech głównych obszarów informatyzacji obejmuje procedury i powinien mieć na celu m.in. uproszczenie, zinformatyżowanie i zorientowanie na użytkownika postępowań sądowych. W przypadku postępowania cywilnego ma to jednak charakter fragmentaryczny a nie całościowy. Jak wspomniano, objęto nią określone rodzaje postępowań, które ze względu na swój przedmiot i charakter skomplikowania są wdzięcznym materiałem do przeprowadzenia tego procesu, którego celem jest nie tylko usprawnienie wykonywania czynności procesowych, ale w ogóle funkcjonowania sądów (Pietrasz 2020: 70). Jednak jeżeli zamiarem ustawodawcy oraz organów wymiaru sprawiedliwości jest przyspieszenie rozpatrywania spraw cywilnych, to konieczne jest wykonanie kolejnych kroków w celu objęcia systemem teleinformatycznym kolejnych postępowań (SSP IUSTITIA 2020: 73, 80)<sup>3</sup>.

## Postępowanie egzekucyjne jako pole doświadczalne dla ustawodawcy w kolejnym etapie informatyzacji postępowania cywilnego

Dla stron postępowania cywilnego otrzymanie tytułu wykonawczego, czyli ustalenie istnienia normy indywidualno-konkretnej, nie jest równoznaczne z otrzymaniem świadczenia. Stąd postępowanie egzekucyjne, którego celem jest doprowadzenie

<sup>2</sup> Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej (ePUAP) jest zintegrowanym systemem informatycznym, mającym umożliwić świadczenie usług publicznych za pomocą środków elektronicznych, która została uruchomiona w 2008 r. (Ganczar, Sytek 2021: 136–137).

<sup>3</sup> Średnia długość prowadzenia sprawy cywilnej procesowej w latach 2015–2020 wzrosła z 10,3 miesiąca do 14,8 miesiąca, a cywilnej nieprocesowej z 5,5 miesiąca do 10,5 miesiąca.

do zaspokojenia wierzyciela, powoduje urzeczywistnienie norm prawa cywilnego (Marciniak 2023: 21). Ma to kluczowe znaczenie dla realizacji sprawiedliwości społecznej oraz odgrywa ważną rolę w budowaniu społecznego zaufania do wymiaru sprawiedliwości. Ze względu na tak zarysowaną rolę postępowania egzekucyjnego w polskim systemie prawa cywilnego może ono stać się przedmiotem kolejnego etapu informatyzacji wymiaru sprawiedliwości. Wynika to ze swoistych cech tegoż postępowania, które sprzyjają tworzeniu jednolitego systemu teleinformatycznego, które w docelowym modelu umożliwi wymianę informacji między organem egzekucyjnym, stronami oraz uczestnikami.

Zdecydowana większość prowadzonych postępowań egzekucyjnych obejmuje świadczenie pieniężne (99,8%) (Ostaszewski 2015: 5). Oznacza to, że możliwe jest stworzenie względnie jednolitych systemów i nakładów informatycznych w odróżnieniu od postępowania rozpoznawczego, gdzie przedmiot sprawy może być dalece zróżnicowany. Egzekucja świadczeń pieniężnych implikuje konieczność prowadzenia egzekucji albo ze wszelkich możliwych sposobów, poza egzekucją z nieruchomości (art. 799 § 1 k.p.c.), albo wybranych przez wierzyciela we wniosku o wszczęcie egzekucji. Komornik, prowadząc sprawy, podejmuje zatem co do zasady tożsame czynności egzekucyjne niezależnie od salda zadłużenia oraz od charakteru podmiotowego strony. Decydujący w tym zakresie jest wniosek o wszczęcie egzekucji oraz tytuł wykonawczy.

Choć brak jest statystyk odnoszących się wprost do struktury wierzycieli w zależności od tego, czy jest to wierzyciel dochodzący należności na niewielką skalę czy też masowo (tzw. wierzyciele masowi), to nie ulega wątpliwości znaczący udział tych drugich. Są to często podmioty posiadające rozbudowane portfele wierzytelności, do których obsługi potrzebne jest kompleksowe nimi zarządzanie, a także monitoring (Szablowska 2010: 579). Tak samo ważna jest odpowiednia wymiana informacji między organem egzekucyjnym a wierzycielem. Przy wierzycielach, którzy skierowali znaczące liczby wniosków egzekucyjnych do komorników w całym kraju, ujednotwiona i zestandaryzowana wymiana wiadomości oraz możliwości poznania stanu toczącego się postępowania jest kluczowa. Ma to wielorakie skutki – od zmniejszenia kosztów postępowania egzekucyjnego po zwiększenie jego efektywności. Znaczący udział podmiotów, których przedmiotem działalności jest działalność finansowa i ubezpieczeniowa w rozumieniu przepisów wydanych na podstawie art. 40 ust. 2 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, powoduje stopniowy rozwój kanałów komunikacji na linii komornik – wierzyciel. Służą temu obecnie zróżnicowane programy, które umożliwiają przyspieszenie, a także mniejsze koszty transferu danych niż w przypadku tradycyjnej wymiany korespondencji.

Obecnie w wymianie informacji na linii komornik – wierzyciel najpopularniejszymi środkami wymiany informacji elektronicznej są między innymi:

- pliki XML (skompresowane przez ZIP) przesyłane przez FTP (*file transfer protocole*),

- Bailiff Management System<sup>4</sup> – przesyłanie danych w sposób automatyczny,
- tworzenie tabel sumarycznych w MS Excel.

Wskazane narzędzia obejmują zarówno przesyłanie danych dotyczących bieżącego stanu postępowania, jak i przesyłanie określonych pism procesowych, jak np. wezwania o zaliczkę. Poprzez szyfrowanie pozwalają one na zachowanie zgodności z przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych, w tym m.in. z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE. Jednocześnie należy wskazać, że taka forma wymiany danych pozostaje w zgodności z przepisami kodeksowymi. Artykuł 763 § 1 *in fine* k.p.c. reguluje obowiązek udzielenia wyjaśnień co do stanu sprawy na żądanie stron. Przepis ten nie zawęża ani nie wskazuje, w jakiej formie takie udzielenie informacji ma nastąpić, zatem komornik może to uczynić zarówno pisemnie, jak i ustnie (Flaga-Gieruszyńska 2022: nb 6). Nie ma także przeciwwskazań, aby dopuszczalną formą było zawiadomienie o stanie sprawy udzielone drogą elektroniczną. Udzielenie wyjaśnień z art. 763 k.p.c. jest zwykłą formą informacji o przebiegu postępowania, można uznać to za pismo informacyjne, które samo w sobie nie może być przedmiotem zaskarżenia ze względu na swój charakter, gdyż nie wywiera wpływu na przebieg postępowania. Pismo to nie powinno wręcz zawierać pouczeń, a jedynie informacje odnoszące się do konkretnego postępowania egzekucyjnego (Dalka, Świeczkowski 2006: 25).

Należy także wspomnieć o samym systemie finansowania egzekucji sądowej, którego ukształtowanie również ma wpływ na dążenie stron i komorników sądowych do minimalizowania kosztów. Zagadnienie to należy rozpatrywać z dwóch względów.

Po pierwsze, sprzyja temu częściowe ujednoclenie stawek opłat egzekucyjnych. Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (dalej: u.k.k.) zasadnicza stawka opłaty egzekucyjnej wynosi 10% wartości wyegzekwowanego świadczenia, a opłaty minimalne wynoszą, w zależności od sposobu spełnienia świadczenia, 150, 200 albo 300 zł. Jest to odmienne rozwiązanie od wcześniejszego zawartego w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, gdzie opłaty stosunkowe miały charakter zróżnicowany, a opłaty minimalne były zależne od wysokości przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Pomijając merytoryczną zasadność wprowadzenia nowego systemu opłat egzekucyjnych, nie ma wątpliwości, że został on uproszczony, co ma ważne znaczenie przy tworzeniu systemu teleinformatycznego, gdyż nie musi on być tak rozbudowany i skomplikowany jak przy systemie opłat egzekucyjnych obowiązującym w poprzednim stanie prawnym.

Po drugie, obecny system egzekucji sądowej powoduje znaczące obciążenie finansowe wierzyciela oraz komornika sądowego. Ten pierwszy uiszcza zaliczkę na wydatki gotówkowe, które w przypadku bezskutecznej egzekucji, mimo obciążenia nimi

<sup>4</sup> Program należący do Smart Business Software Sp. z o.o. sp.k. z siedzibą w Warszawie.

dłużnika, nie zostają mu zwrócone, a jako że skuteczność egzekucji sądowej waha się w granicach 15–25%, to w 3/4 spraw wierzyciel ostatecznie nie zostaje zaspokojony (Ostaszewski 2015: 11, Woźniak, Kazimierczak, Antkiewicz 2016: 130). Oznacza to, że dochodzenie wierzytelności wymaga znaczących nakładów finansowych, szczególnie jeżeli mowa o tzw. wierzycielu masowym. Z kolei z perspektywy organu egzekucyjnego, w przypadku gdy zaliczka nie wystarcza na uiszczenie wydatków, to na mocy art. 7 ust. 5 u.k.k. ponosi je tymczasowo komornik sądowy. Może on je później pobrać od dłużnika albo wierzyciela, ale w przypadku bezskutecznej egzekucji najczęściej do rozliczenia kosztów dochodzi przy zakończeniu postępowania, co oznacza, że przez okres trwania postępowania komornik również tymczasowo partycypuje finansowo w prowadzonej egzekucji. Stąd tak silne dążenie zarówno wierzyciela, jak i organu egzekucyjnego do minimalizowania kosztów egzekucji poprzez ograniczenie wymiany korespondencji tradycyjnej na linii wierzyciel – komornik sądowy oraz ograniczenie zakresu wnioskowanych czynności, z którymi wiąże się poniesienie kosztów. Potęguje to okoliczność, że choć brakuje kompleksowej analizy struktury wierzycieli, to można stwierdzić, że znaczący udział mają w nim instytucje finansowe (tzw. wierzyciele masowi, jak banki, fundusze sekurytyzacyjne, firmy windykacyjne i inne), które starają się maksymalnie optymalizować koszty prowadzonych egzekucji w zarządzanych przez nich portfelach (Woźniak, Kazimierczak, Antkiewicz 2016)<sup>5</sup>.

## Obecny stan informatyzacji postępowania egzekucyjnego

Obecna płaszczyzna doręczeń i składania pism w postępowaniu egzekucyjnym odbywa się na następujących liniach:

- strony postępowania – komornik sądowy,
- organy administracji publicznej – komornik sądowy.

Na postępowanie egzekucyjne rozciąga się również zasada oficjalności doręczeń, która jest uregulowana w art. 131 k.p.c. (Markiewicz 2023: nb 1), a także pozostałe przepisy dotyczące doręczeń (art. 132–147 k.p.c.) z uwzględnieniem specyfiki postępowania egzekucyjnego na mocy art. 13 § 2 k.p.c. Odrębną formą wysyłania odpisów pism do stron jest dokonywanie doręczeń za pośrednictwem platformy ePUAP, która została uregulowana w art. 759<sup>2</sup> § 3 k.p.c. i weszła w życie 1 lipca 2023 r. Należy podać w wątpliwość stworzenie takiego sposobu doręczenia przez komornika pism zamiast rozszerzenia działania Portalu Informacyjnego na postępowanie egzekucyjne. Ustawodawca, różnicując sposoby odbierania pism w postępowaniu rozpoznawczym i egzekucyjnym, generuje kolejne trudności dla stron, szczególnie nieprofesjonalnych, które chcąc skorzystać z dobrodziejstw wykorzystania nowych technologii w wymiarze sprawiedliwości, muszą odnajdywać się w zawiłościach różnych platform wymiany informacji.

<sup>5</sup> Analiza na wybranej próbie badawczej, która była prowadzona, wskazała, że 75% wierzycieli w badanych sprawach to instytucje finansowe (w 684 sprawach na 911).

Wnioski stron w postępowaniu egzekucyjnym składa się według wyboru składającego, na piśmie albo ustnie do protokołu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej (art. 760 § 1 k.p.c.). Ustawodawca przewidział również szczególną formę składania pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, który jednak ma ograniczony wymiar wyłącznie do tytułu wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym (EPU) i tylko co do samego złożenia wniosku egzekucyjnego (art. 797 § 3 k.p.c.). Pozostałe wnioski i oświadczenia, w tym przedłożenie pełnomocnictwa, wymagają złożenia w formie tradycyjnej, co należy ocenić negatywnie (art. 89 § 1 i art. 126 § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Stąd pomimo wprowadzenia systemu teleinformatycznego poprzez możliwość złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji za pośrednictwem tzw. e-sądu, ma ono jednak charakter ograniczony i jednostkowy (zob. Klich 2018). Nie ma obecnie także możliwości konwersji tytułu „papierowego” na tytuł wykonawczy w postaci elektronicznej, choć istnieje możliwość złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji w formie tradycyjnej przez załączenie wydruku tytułu z systemu teleinformatycznego (art. 797 § 3 k.p.c.).

Na bardziej zaawansowanym etapie znajduje się wymiana danych na linii komornik sądowy – organy administracji publicznej. Artykuł 759<sup>2</sup> § 1 k.p.c. przewiduje obligatoryjną formę doręczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo z użyciem środków komunikacji elektronicznej, w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 63a § 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym. W przypadku komunikacji z naczelnikiem urzędu skarbowego odbywa się ona wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, jakim jest system e-Urząd Skarbowy (art. 759<sup>2</sup> § 1<sup>1</sup> k.p.c.). Zasadą jednak jest dokonywanie doręczeń z administracyjnymi organami egzekucyjnymi, organami podatkowymi (poza naczelnikiem urzędu skarbowego) z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego w rozumieniu art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych. Zgodnie z art. 38 ust. 1 ww. ustawy świadczenie publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego jest obowiązkiem wyznaczonego operatora, którym obecnie jest Poczta Polska S.A., wybrana w trybie art. 71 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe przez Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

## Ograniczenia informatyzacji postępowania egzekucyjnego

Może wydawać się, że informatyzacja wymiaru sprawiedliwości zależy wyłącznie od zagadnień technologicznych, a także finansowych związanych z kosztami przeprowadzenia tego procesu. W przypadku postępowania egzekucyjnego należy jednak mieć na względzie swoiste dla tej procedury elementy, które skłaniają do wniosku, że informatyzacja postępowania egzekucyjnego nie może mieć docelowo i w obecnym kształcie charakteru pełnego i całkowitego.



W doktrynie wskazuje się, że czynności komornika dzielą się na: czynności orzecznicze, polegające na wydawaniu orzeczeń (postanowień, zarządzeń), oraz czynności wykonawcze, które same w sobie nie polegają na orzekaniu, ale dokonywaniu czynności manualnych zmierzających do realizacji celu postępowania egzekucyjnego (np. zajęcie ruchomości, przeszukanie osoby lub pomieszczenia) (Miształ-Koncka 2019: 347, Wengerek 1970: 106, Olaś 2023: 460). Czynności te muszą oczywiście zostać dokonane osobiście przez komornika albo przez upoważnionego asesora komorniczego i nie ma w tym przypadku przestrzeni do informatyzacji, a czynnik osobowy odgrywa kluczową rolę.

Komornik prowadzi działalność przy pomocy kancelarii komorniczej, którą, zgodnie z art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (dalej u.k.s.), jest zespół osób i środków materialnych służących do obsługi komornika w zakresie powierzonych mu zadań i czynności. Artykuł 152 ust. 2 u.k.s. wskazuje, że koszty działalności egzekucyjnej komornik pokrywa z wynagrodzenia prowizyjnego oraz opłat komorniczych innych niż opłaty egzekucyjne i wyraża zasadę samofinansowania przez komornika kosztów jego działalności (Bomba 2020: 324). Zatem informatyzacja postępowania egzekucyjnego może spotkać się z kolejnym ograniczeniem związanym z koniecznością poniesienia znaczących kosztów wdrożenia nowych rozwiązań przez komorników sądowych. Może to spowodować sprzeciw środowiska komorniczego co do rozłożenia kosztów wdrażania nowoczesnych systemów teleinformatycznych i problem ustalenia odpowiednich proporcji w zakresie poniesienia ciężaru informatyzacji postępowania egzekucyjnego. Jest to wyjątkowy problem na tle innych postępowań, wynikający z przyjętego przez ustawodawcę modelu finansowania egzekucji sądowej i uznania, że komornik powinien prowadzić działalność bez partycypacji środków publicznych.

## Zakończenie

Celem postępowania egzekucyjnego jest urzeczywistnienie norm prawa cywilnego, które zostały skonkretyzowane i zindywidualizowane w tytule wykonawczym. Może ono stać się polem doświadczalnym dla ustawodawcy w celu weryfikacji dalszej informatyzacji wymiaru sprawiedliwości w szerokim znaczeniu. Wpływ na to ma kilka czynników. Po pierwsze, przedmiot postępowania jest w znakomitej większości tożsamy, zatem możliwe jest dokonywanie czynności w sposób powtarzalny, a wysokość egzekwowanego świadczenia pieniężnego nie ma tutaj znaczenia. Po drugie, obecny rynek obrotu wierzytelnościami jest w znacznej mierze oparty na tzw. wierzytelnościach masowych, którym szczególnie zależy na optymalizacji kosztów postępowania, a usprawnienie i elektroniczna wymiana korespondencji służy właśnie temu celowi. Zatem z ich strony jest szczególnie silne dążenie do informatyzacji postępowania sądowego przejawiające się w tworzeniu i korzystaniu z coraz to nowych aplikacji i systemów w kontaktach z komornikami sądowymi. Również komornikom, z uwagi

na zasadę samofinansowania się egzekucji sądowej i ponoszenia tymczasowo wydatków, gdy zaliczka nie wystarcza na ich pokrycie (art. 7 ust. 5 u.k.k), zależy na generowaniu jak najmniejszych kosztów. Po trzecie, obecny system opłat egzekucyjnych został w znacznej mierze ujednoczony i uproszczony poprzez spłaszczenie opłat stosunkowych oraz ustalenie kwotowe stawek minimalnych, co również ułatwia ewentualne tworzenie systemów teleinformatycznych dotyczących postępowania egzekucyjnego. Wprowadzając regulacje przewidujące zastosowanie nowych technologii w postępowaniu egzekucyjnym, ustawodawca może sprawdzić prawidłowość i zasadność podjętego kierunku zmian w kontekście ich implementacji na działalność sądownictwa oraz pozostałych organów administracji publicznej w szerszym zakresie. Pozwoli to na ocenę, czy wdrażanie coraz szerszego funkcjonowania organów administracji publicznej z wykorzystaniem nowoczesnych technologii komunikacyjno-informatycznych (e-Government) skupia się na obywatelu i jego potrzebach czy też nie (Ganczar 2009: 35, 56).

Obecny stan informatyzacji postępowania egzekucyjnego znajduje się na etapie przejściowym i ma on charakter wycinkowy. Zasadnicze czynności procesowe komornika sądowego oraz stron mają charakter pisemny, a wyjątkiem jest możliwość złożenia wniosku za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, który dotyczy wyłącznie tytułów wykonawczych wydanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym, oraz doręczenia pism przez komornika stronom za pośrednictwem platformy ePUAP na ich wniosek. Podobnie rzecz wygląda z komunikacją z organami administracji publicznej, która również w ograniczonym podmiotowo zakresie ma charakter w pełni z informatyzowany, a w stosunku do większości urzędów ma ona charakter tradycyjny. O różnicy między ambicjami ustawodawcy a rzeczywistością w zakresie informatyzacji świadczy fakt, że w ustawie o komornikach sądowych, która weszła w życie 1 stycznia 2019 r., ustawodawca przewidział, że główną formą akt prowadzonych przez komornika jest forma elektroniczna i od 31 grudnia 2020 r. jedynie wyjątkowo możliwe miało być prowadzenie, przechowywanie, przetwarzanie i udostępnianie akt w formie papierowej. Należy wskazać, że do 31 grudnia 2020 r. nie został wdrożony system teleinformatyczny spełniający ustawowe wymogi i w dalszym ciągu podstawową formą akt komorniczych jest forma tradycyjna. Pokazuje to, że same zmiany legislacyjne, choć kluczowe, nie są wystarczające w procesie implementacji i musi za nimi podążać tworzenie określonych rozwiązań informatycznych.

## Bibliografia

### Literatura

- Adamus-Kowalska J., 2021, *Proces informatyzacji administracji publicznej i jego wpływ na kształtowanie narodowego zasobu archiwalnego stanowiącego dziedzictwo kulturowe ludzkości*, Katowice.
- Bomba K., 2020, *Konstytucyjne uwarunkowania pracy pracy komornika sądowego*, Warszawa.

- Dalka S., Świeczkowski J., 2006, *Wyjaśnienia udzielane przez komornika w trybie art. 763 k.p.c.*, PPE, nr 9–10.
- Flaga-Gieruszyńska K., 2022, Art. 763, w: A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa.
- Ganczar M., 2009, *Informatyzacja administracji publicznej. Nowa jakość usług publicznych dla obywateli i przedsiębiorców*, Warszawa.
- Ganczar M., Sytek A., 2021, *Informatyzacja administracji publicznej. Skuteczność regulacji*, Warszawa.
- Klich A., 2018, *Wszczęcie sądowego postępowania egzekucyjnego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego*, PPE, nr 8.
- Kotecka-Kral S., 2021, *Dostęp do informacji o stanie sprawy poprzez Portal Informacyjny Sądów Powszechnych*, w: K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński (red.), *Prawo nowych technologii*, Warszawa.
- Kuzionko-Ochrymiuk E., 2018, *Informatyzacja administracji publicznej w województwach Polski*, „Optimum. Economic Studies”, nr 1(91).
- Marciniak A., 2023, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa.
- Markiewicz K., 2023, Art. 131, w: T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 1–458(16). Tom I, Wyd. 2*, Warszawa.
- Misztal-Konecka J., 2019, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa.
- Olaś A., 2023, *Pojęcie czynności egzekucyjnych w sądowym postępowaniu egzekucyjnym – cz. 1*, PPC, nr 3.
- Ostaszewski P., 2015, *Efektywność egzekucji sądowej – obraz statystyczny*, Warszawa.
- Pietrasz P., 2020, *Informatyzacja polskiego postępowania przed sądami administracyjnymi a jego zasady ogólne*, Warszawa.
- SSP IUSTITIA, 2020, *Raport „Obietnice a rzeczywistość – statystyki sądów rejonowych po pięciu latach „reformy (2015–2020)”*, Warszawa.
- Szablowska E., 2010, *Polski rynek wierzycielności*, Annales UMCS sectio H, Vol. XLIV, 2, Lublin.
- Wengerek E., 1970, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa.
- Woźniak Z., Kazimierczak K., Antkiewicz A., 2016, *Ogólne dane statystyczne dotyczące skuteczności egzekucji w Polsce*, w: D.M. Olczak-Dąbrowska (red.), *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, Warszawa.
- Związek Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce, 2023, *Wielkość polskiego rynku wierzycielności, II kwartał 2023 r., ZPF w Polsce*, <https://zpf.pl/wielkosc-polskiego-ryнку-wierzycielności> [dostęp: 4.11.2023].

## Akty prawne

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, str. 1 z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 października 2015 r. w sprawie trybu i sposobu dokonywania doręczeń elektronicznych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 452).

Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 775 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1550 z późn. zm.).

Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 37 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 479 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 773).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 130 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1640).

Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1357 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1458).

Ustawa z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 285 z późn. zm.).

## Orzecznictwo

Postanowienie SN z 29.03.2023 r., III CZ 427/22, OSNC 2023, nr 9, poz. 93.

## Biogram

**Jakub Bródka** – doktorant Szkoły Doktorskiej przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. Do jego zainteresowań naukowych należą zagadnienia związane w postępowaniem cywilnym, a w szczególności postępowaniem egzekucyjnym. Uczestnik wielu konferencji krajowych i międzynarodowych oraz autor artykułów w naukowych czasopismach prawniczych.

**Jakub Bródka** – PhD student at the Doctoral School of Faculty of Law and Administration at the University of Gdansk. His research interests include issues relating to civil proceeding in particular executory proceeding. Participant of many domestic and international conferences and author of articles in law academic journals.